gifterne som følge af en tilpasning af det nationale spiritusmonopol er sket en lempelse af spiritusafgifterne, hvis de nævnte foranstaltninger indebærer, at den importerede spiritus behandles mindre fordelagtigt end lignende indenlandske produkter.

Bosco O'Keeffe Koopmans

Afsagt i offentligt retsmøde i Luxembourg den 29. april 1982.

Justitssekretæren
efter bemyndigelse

A. W. H. Meij
Referendar

G. Bosco
Formand for første afdeling

FORSLAG TIL AFGØRELSE FRA GENERALADVOKAT S. ROZÈS FREMSAT DEN 28. JANUAR 1982 [1]

Høje Domstol.

Finanzgericht Hamburg har indgivet en præjudiciel anmodning om fortolkning af EØF-traktatens artikler 37, 92 ff. og 95 samt af den til sidstnævnte bestemmelse svarende regel i associeringsaftalen fra 1961 mellem EØF og Grækenland.

Sagens omstændigheder er følgende:

I — Sagen verserer mellem virksomheden Pabst & Richarz KG, der importerer neutral alkohol fremstillet af vin (»Branntwein aus Wein«) og forbundsmonopolforvaltningen.

1 — Oversat fra fransk.

1. Tvisten har sin oprindelse i de overgangsforanstaltninger, som myndighederne i Forbundsrepublikken Tyskland traf på baggrund af to af Domstolens domme fra februar 1976, hvori Domstolen i det væsentlige fastslog, at importforbud [1] og importafgifter [2] til fordel for nationale monopoler er stridende mod traktaten, hvilket også gjaldt den del af afgiften af indført alkohol, som kaldtes »Monopolausgleichspitze« (udtrykket oversættes almindeligvis til fransk ved »crête du droit compensatoire du monopole«; dansk: monopoludligningsdifference) (dom af 17. 2. 1976, Rewe, sag 45/75, Sml. s. 181).

1 — Dom af 3. februar 1976, Manghera, sag 59/75, Sml. s. 91.

2 — Dom af 17. februar 1976, Miritz, sag 91/75, Sml. s. 217.

De tyske myndigheder drog konsekvenserne af disse domme og afskaffede fra den ene dag til den anden indførselsbeskyttelsen i forhold til neutral alkohol (»Branntwein«) fra Fællesskabets øvrige medlemsstater. Denne alkohol kunne derfor sælges til priser, der var lavere end priserne for den spiritus, monopolet solgte. For at forblive konkurrencedygtig, måtte monopolforvaltningen nedsætte sine salgspriser med 150 DM pr. hl ren alkohol. Da imidlertid monopolet var bundet af lovbestemte overtagelsespriser, der var fastsat før ændringen, fremkom der herved uundgåeligt et underskud. Underskuddet kunne kun dækkes over statsbudgettet. Ved en ændring af monopolloven af 2. maj 1976 hævedes derfor spiritusafgiften (»Branntweinsteuer«) med 150 DM pr. hl ren alkohol fra den 18. marts 1976 at regne. Herved steg denne afgift fra 1 500 til 1 650 DM pr. hl ren alkohol.

Det bestemtes ligeledes for at undgå enhver forskelsbehandling, at afgiften af indenlandsk alkohol (»Branntweinaufschlag«, oversættes ved »surtaxe sur l'alcool«; dansk: spiritustillæg), der ikke skulle afleveres til monopolet, og afgiften af indført alkohol (»Monopolausgleich« på fransk »droit compensatoire de monopole«; dansk: monopoludligning), der som udgangspunkt var højere, med øjeblikkelig virkning fastsattes til samme beløb som spiritusafgiften. Herved forsvandt, således som forbundsdagens finansudvalg udtaler i sin betænkning vedrørende ændring af spiritusmonopolloven (Deutscher Bundestag, dokument 7/4897, s. 4), den del af afgifterne, som oversteg spiritusafgiften, dvs. den såkaldte »monopoludligningsdifference« og »spiritustillægsdifferencen« (»Branntweinaufschlagspitze«).

Den pludselige forhøjelse af afgifterne af de forskellige alkoholkategorier nødvendiggjorde, at myndighederne traf særlige foranstaltninger med hensyn til den spiritus, som på daværende tidspunkt var indlagt på oplag. Alkoholen var nemlig dels blevet indkøbt til de tidligere gældende priser, der var højere, hvilket gjaldt for alle alkoholkategorier (monopolalkohol, indenlandsk alkohol, der ikke skulle afleveres til monopolet, og indført alkohol). Og dels var alkoholen i overensstemmelse med almindelig handelspraksis omfattet af langtidskontrakter på grundlag af priser, der ikke omfattede afgiftsforhøjelsen. Det var således ikke muligt at overvælte denne, hvilket er almindeligt for så vidt angår forbrugsafgifter.

Det må endvidere bemærkes, at indført alkohol, der var indlagt på privatoplag (»Branntweineigenlager«), allerede var blevet pålagt monopoludligningsdifferencen på det tidspunkt, da denne blev afskaffet.

2. Herefter fastsatte forbundsfinansministeren ved cirkulærer (»Erlasse«) af 23. marts, 15. april og 1. juli 1976 en lempelsesordning for spiritus, som på skæringsdagen den 22. februar 1976 lå på privatoplag (»Branntweineigenlager«) og toldoplag (»Zollager«), og hvoraf der ikke var betalt afgift (»unter Steueraufschub«), hvilket dog ikke gjaldt spiritus, der var fraført oplag før den 17. marts 1976. Den ordning, der er af betydning i hovedsagen, er indført ved cirkulæret af 15. april (ubestridt oplysning fra Pabst, s. 4).

Med henblik på bedømmelsen af ordningen må der sondres mellem to former for afgiftslempelse, og mellem spiritus på toldoplag og spiritus på privatoplag.

Der blev for det første indrømmet en lempelse (»Entlastung«) på 70 DM pr. hl ren alkohol for en såkaldt »referencemængde« (»Referenzmenge«). Referen-

cemængden svarede til ⅙ af den mængde alkohol, som var fraført privatoplag i regnskabsåret 1974-1975, og for så vidt angår toldoplag ⅙ af den mængde alkohol, som var fraført i regnskabsåret 1975 bortset fra fraførsler bestemt til eksport. En omsætning svarende til en to måneders periode blev valgt som reference. Den antoges at svare til de lagre, som fandtes på oplagene på tidspunktet for afgiftsforhøjelsen, og med hensyn til hvilke det på grund af de allerede indgåede kontrakter ikke længere var muligt at overvælte forhøjelsen på køberne. Denne lempelse på 70 DM havde til formål at udligne de afgifter, som var opkrævet efter den 18. marts 1976. Som det ses, kunne dette beløb kun delvis udligne afgiftsforhøjelsen på 150 DM pr. hl.

Den anden lempelse på 80 DM pr. hl ren alkohol blev alene givet til de varelagre, som lå på privatoplag den 22. februar 1976. Den omfattede ikke spiritus på toldoplag. Den omfattede til gengæld de samlede lagerbeholdninger, og altså også den del, som oversteg referencemængden. Lempelsen på 80 DM skete med et fast beløb, uanset de afgifter, som faktisk var opkrævet af spiritus, der var indlagt på oplag efter oktober 1975 og indtil den 22. februar 1976, ifølge den forelæggende ret havde bevæget sig i en størrelsesorden mellem 16,05 DM og 99,54 DM pr. hl ren alkohol. Denne yderligere lempelse var, stadig ifølge den forelæggende ret, nødvendig for at tilbagebetale de differencer, som var blevet betalt ved oplagring af alkoholen. Da der ved lagerfraførsel efter den 18. marts 1976 herudover skulle betales den i mellemtiden forhøjede spiritusafgift, var tilbagebetalingen nødvendig for at forhindre, at varerne kom til at bære en afgift, der var højere end afgiftsforhøjelsen.

For at give en samlet oversigt over virkningerne af de to nævnte lempelser har jeg opstillet følgende tabel:

	Privat spiritusoplag	Toldoplag
Referencemængde	150	70
Lempelsesberettiget lagerbeholdning ud over referencemængden	80	0

På trods af forskellene tilbagebetaltes de to former for lempelser efter samme regler. Af praktiske grunde modregnedes der med de afgifter, som forfaldt i månederne efter april 1976.

3. Virksomheden Pabst & Richarz driver et spiritusdestilleri. Den er indehaver af et privatoplag — der ikke er genstand for hovedsagen — samt et »såkaldt tanklager (»ein sogenanntes Tanklager«), som er underkastet toldkontrol«. På skæringsdagen befandt der sig i tanklageret 13 278 hl ren råsprit. Råspritten hidrørte fra EØF-medlemsstater (Frankrig og Italien) samt fra Grækenland. Ved oplagringen havde Pabst og Richarz af råspritten betalt monopoludligningsdifference med et beløb af 80 DM pr. hl ren alkohol. Denne afgift var blevet tilbagebetalt.

Under sagen er der nedlagt påstand om en yderligere lempelse på et tilsvarende beløb. Det bemærkes, at den lempelse på 70 DM pr. hl ren alkohol for den spiritus på private oplag, der lå inden for referencemængden, altså ikke er omfattet af sagen.

Efter sagsøgerens opfattelse har lempelsesforanstaltningerne for spiritus på private spiritusoplag på 150 DM inden for referencemængden og 80 DM for mængder herudover medført en forskels-

behandling af indført spiritus i forhold til monopolalkohol til skade for førstnævnte. Forskelsbehandlingen fremkommer således:

— for så vidt angår indført spiritus, hvoraf der betaltes monopoludligningsdifference på tidspunktet for oplagringen, har lempelsen alene ophævet afgiften, således at afgiftsforhøjelsen på 150 DM i hvert fald for så vidt angår de lagre, som oversteg referencemængden, fik fuld virkning, idet virksomhederne af denne spiritus har betalt 1 650 DM pr. hl ren alkohol;

— for så vidt angår monopolspiritus har lempelsen på 80 DM for mængder ud over referencemængden for de omfattede lagre medført en afgiftsnedsættelse, idet alkoholen til slut beskattedes med 1 650 DM minus 80 DM, dvs. 1 570 DM pr. hl. Det lavere beløb fremkommer ved, at lempelsen ikke kunne være en tilbagebetaling af nogen afgift, der var opkrævet ved oplagringen, idet der ifølge virksomhedens oplysninger ikke for så vidt angår monopolspiritus fandtes nogen afgift, der svarede til monopoludligningsdifferencen.

Sagsøgeren finder herefter denne forskelsbehandling uforenelig med de rettigheder, som private kan påberåbe sig i henhold til fællesskabsretten.

Også Finanzgericht Hamburg finder, at den omtvistede foranstaltning er i strid med Fællesskabets retsorden. Med henblik på afgørelsen heraf stiller retten Domstolen tre spørgsmål, der i første række drejer sig om, i henhold til hvilke bestemmelser i fællesskabsretten den omtvistede foranstaltning skal bedømmes, og i tilfælde af, at Domstolens fortolkning af den pågældende bestemmelse fører retten til at fastslå, at den pågældende nationale foranstaltning er i strid med fællesskabsretten, om private kan påberåbe sig rettigheder på grundlag af bestemmelsen, som retten skal beskytte.

II — Ved det første spørgsmål spørger Finanzgericht Domstolen, om »en statslig foranstaltning, hvorved det bestemmes, at der i forbindelse med en forhøjelse af spiritusafgifterne og ydelse af støtte til bestemte indenlandske spiritusproducenter for den på tidspunktet for nævnte foranstaltning producerede, men endnu ubeskattede spiritus, ved afgiftspåligningen skal ske en afgiftslempelse« skal anses for en afgiftsmæssig foranstaltning, jf. artikel 95 og artikel 53, stk. 1, i aftalen om en associering mellem EØF og Grækenland, henholdsvis EØF-traktatens artikel 37 vedrørende et statsligt handelsmonopol, eller skal anses for en støtteforanstaltning, jf. traktatens artikler 92 ff.

Spørgsmålet drejer sig således i første række om valget mellem fællesskabsbestemmelserne vedrørende offentlig støtte og artiklerne 37 og 95, der, som det fremgår af Domstolens dom af 10. oktober 1978, Hansen (sag 148/77, præmis 13, Sml. s. 1807), hviler »på samme princip, nemlig fjernelsen af enhver forskelsbehandling i samhandelen mellem medlemsstater«. Jeg vil imidlertid også undersøge spørgsmålet om forholdet mellem artikel 37 og artikel 95, da ingen af parterne under sagens behandling ved Domstolen har udtalt sig til fordel for anvendelsen af reglerne om støtte, men modsat er uenige om valget mellem artikel 95 og artikel 37.

1. Ifølge forelæggelseskendelsen er det, set i forhold til tysk ret, et spørgsmål af væsentlig betydning, om den omtalte afgiftslempelse er en afgiftsmæssig foranstaltning eller en støtteforanstaltning. Finanzgericht mener, navnlig under hensyn til det med ordningen forfulgte formål, at ordningen efter tysk ret udgør en afgiftsmæssig rimelighedsforanstaltning. Derimod skal ordningen ifølge en forhåndsbesked givet af Bundesfinanzhof den 1. april 1980 (VII, R. 17/78) kvalificeres som støtteforanstaltning.

Den forelæggende ret har imidlertid videre anført, at det for besvarelsen af de stillede spørgsmål er den nævnte foranstaltnings kvalifikation i forhold til fællesskabsretten, der alene er afgørende. Jeg kan kun dele denne opfattelse. Som Kommissionen med rette har gjort opmærksom på, er det ikke bindende for fællesskabsretten, at den omtvistede lempelse eventuelt vil kunne udgøre en støtte ifølge national ret. Som Finanzgericht selv har fremhævet, forudsætter en ensartet anvendelse af fællesskabsretten i samtlige medlemsstater, at der anlægges en selvstændig fortolkning. Hvis nemlig den fællesskabsretlige bedømmelse af en af en medlemsstat truffen foranstaltning afhang af kvalifikationen af foranstaltningen i medlemsstatens retsorden, kunne den f.eks. anses for en støtte i den nævnte stat og en ganske tilsvarende foranstaltning i en anden medlemsstat for tilbagebetaling af afgift.

Tilsvarende gælder i den foreliggende sag såvel Bundesfinanzhof's kvalifikation af den omtvistede lempelse som støtte samt det afsnit i betænkningen fra Bundestag's finansudvalg, hvorefter lempelsen skal betragtes som godtgørelse for den afgift, som forud var opkrævet i form af spiritustillægsdifference eller monopoludligningsdifference.

2. På fællesskabsretligt plan har ingen af parterne i sagen for Domstolen gjort gældende, at den omtvistede lempelse burde anses for en støtteforanstaltning efter traktatens artikel 92.

Oberfinanzdirektion Hannover finder, at der er tale om en foranstaltning af monopolretlig karakter, der således er omfattet af traktatens artikel 37. Pabst & Richarz samt Kommissionen er derimod tilbøjelige til at antage, at det drejer sig om en afgiftsbestemmelse efter artikel 95.

Jeg deler sidstnævnte synspunkt.

Artikel 95 bør altså, således som dette siges i den tidligere nævnte Hansen-dom, og som det gentages i dommen af 27. februar 1980 i sagen Kommissionen mod Frankrig (sag 168/78, Sml. 1980, s. 347) undergives »en vid fortolkning ... således at det bliver muligt at opfange enhver beskatningsmetode, som bryder ligebehandlingen af indenlandske og indførte varer« (dom i sag 168/78, præmis 5, Sml. s. 359). Bestemmelsen skal altså fortolkes således, at enhver afgiftspolitik, der har karakter af beskyttelse, uanset dens form bliver ulovlig i forhold til fællesskabsretten.

I den foreliggende sag fremgår det klart, at den omtvistede lempelse har virket diskriminerende, hvilket er forbudt ifølge EØF-traktatens artikel 95 samt ifølge artikel 53, stk. 1, i associeringsaftalen med Grækenland.

Ganske vist omfattede den pris, som betaltes for monopolspiritus med henblik på oplagring, et element, der svarede til monopoludligningsdifferencen, nemlig

den såkaldte »prisdifference« (»Preisspitze«), der også beløb sig til 80 DM pr. hl ren alkohol på tidspunktet for de omtvistede begivenheder, og man kunne således spørge, om ikke også dette element havde karakter af afgift. Domstolen har imidlertid for nylig svaret Bundesfinanzhof, der havde stillet dette spørgsmål, »at alene det beløb i monopolets salgspris for spiritus, som udgøres af spiritusafgiften« — og altså ikke det beløb, som udgøres af prisdifferencen — »kan lægges til grund ved den sammenligning af de afgiftsmæssige byrder, som skal ske i henhold til traktatens artikel 95« (2. afdeling, dom af 25. november 1981, Andresen, sag 4/81, præmis 18). Der foreligger herefter klart en forskelsbehandling af monopolets spiritus og indførte spiritusprodukter, idet arten af den monopoludligningsdifference, der opkræves af sidstnævnte produkter, er ubestridt.

3. Når henses til Domstolens praksis vedrørende forholdet mellem traktatens artikel 95 og dens artikler 92-94, er det herefter ikke nødvendigt at afgøre, om den omhandlede foranstaltning også måtte kunne kvalificeres som støtte.

Som Domstolen udtalte i dommen af 21. maj 1980, Kommissionen mod Italien (sag 73/79, Sml. s. 1547, præmis 9), er »en foranstaltning, der gennemføres ved hjælp af en diskriminerende afgift, som også kan betragtes som værende en del af en støtte i artikel 92's forstand, ... omfattet af såvel artikel 95, stk. 1, som af bestemmelserne vedrørende statsstøtte«. I sådanne tilfælde må proceduren efter artiklerne 92 og 93 »aldrig ... føre til resultater, der er i strid med traktatens særlige bestemmelser vedrørende ... interne afgifter« (præmis 11, Sml. s. 1547).

At artikel 95 går forud for artiklerne 92 og 93, bekræftes af Domstolens dom af 27. maj 1981, Essevi og Salengo (forenede sager 142/80 og 148/80), i hvilken det udtaltes, at »en støtte ifølge traktatens system ikke kan gives eller tillades i form af afgiftsmæssig forskelsbehandling foretaget af en medlemsstat over for produkter fra andre medlemsstater« (præmis 28). Hvis det således er bevist, at en foranstaltning er diskriminerende i traktatens artikel 95's forstand, kan foranstaltningens ophavsmand ikke støtte ret på, at den også ville kunne anses for en støtte, der eventuelt er forenelig med fællesmarkedet i medfør af artikel 92, stk. 2 eller 3.

4. Anvendelsesområderne for artiklerne 37 og 95 er bl.a. blevet indbyrdes afgrænset ved Domstolens dom af 13. marts 1979, Peureux, hvori det siges, at »artikel 37 [kun] vedrører ... de aktiviteter, der især er forbundet med det pågældende monopols særlige funktion, men er uden betydning for de nationale bestemmelser, som ikke vedrører udøvelsen af denne særlige funktion« (sag 86/78, præmis 35, Sml. s. 913).

Udbetalingen af et fast beløb til ejerne af spiritus af enhver art (monopolspiritus, indenlandsk spiritus, der ikke er omfattet af afleveringspligten til monopolet, og indført spiritus), som tilbagebetaling af afgifter, som forudgående er opkrævet af visse af disse spiritusprodukter, kan efter min opfattelse klart ikke antages at være

et udslag af »monopolets særlige funktion« for nu at anvende formuleringen i en anden præmis i samme dom (præmis 36, Sml. s. 914).

En foranstaltning af den art, som Finanzgericht har beskrevet, kan således kun bedømmes i forhold til traktatens artikel 95 for så vidt angår spiritus indført fra Fællesskabet og i forhold til artikel 53, stk. 1, i associeringsaftalen mellem EØF og Grækenland for så vidt angår spiritus af græsk oprindelse.

III — Ved spørgsmål to spørger Finanzgericht i det væsentlige Domstolen, om de nævnte regler har direkte virkning, hvilket retten er tilbøjelig til at antage, uanset lempelsesforanstaltningens kvalifikation, ja endog dens lovlighed i forhold til national ret. Retten stiller Domstolen samme spørgsmål med hensyn til traktatens artikel 37.

1. For det første er fællesskabsrettens selvstændige stilling i almindelighed til hinder for, at den direkte virkning af en bestemmelse, der henhører under Fællesskabsrettens retsorden, beror på hensyn i national ret.

Ifølge Domstolens faste praksis tillægger traktatens artikel 95 borgerne i Fællesskabet rettigheder, som de nationale retsinstanser skal beskytte (dom af 16. juni 1966, Lütticke, sag 57/65, Sml. 1965-1968, s. 199), dom af 22. marts 1977, Iannelli, (præmis 22, Sml. s. 578), og det samme gælder efter overgangsperiodens udløb for artikel 37, stk. 1 (dom af 17. 2. 1976, Rewe, sag 45/75, tidligere citeret, præmisserne 22-24, Sml. s. 195 ff).

2. Alene spørgsmålet om den direkte virkning af artikel 53, stk. 1, i associeringsaftalen mellem EØF og Grækenland fortjener altså, at man opholder sig herved.

Jeg skal for det første bemærke, at Domstolen tidligere har afgjort, at aftalens bestemmelser »udgør ... en integreret del af fællesskabsretten«, ligesom Domstolen har fundet sig kompetent til at »træffe præjudicielle afgørelser« vedrørende fortolkningen af bestemmelserne (dom af 30. 4. 1974, Haegeman, sag 191/73, præmisserne 5 og 6, Sml. s. 459).

Der må efter min opfattelse gælde to betingelser, for at der kan tillægges en bestemmelse i en international aftale, som Fællesskabet har indgået, direkte virkning. Den første betingelse er, at den pågældende bestemmelse skal pålægge en klar, præcis og ubetinget forpligtigelse, som ikke »i henseende til sin gennemførelse eller sine virkninger, [er] gjort afhængig af, at institutioner i Fællesskabet eller i medlemsstaterne udsteder retsakter i denne forbindelse« (dom af 16. juni 1966, Lütticke, tidligere citeret, Sml. 1965-1968, s. 201).

Den anden betingelse udledes af »retsgrunden« for anerkendelse af direkte virkning for bestemmelser af denne art. Grunden til, at det på grundlag af bestemmelser, som jeg vil betegne som interne fællesskabsretlige bestemmelser, har været muligt at tillægge Fællesskabets borgere rettigheder, som de kan hævde ved Domstolen, er at »Fællesskabet udgør et nyt folkeretligt system, til hvis fordel staterne, om end inden for

begrænsede områder, har indskrænket deres suveræne rettigheder, og hvis retssubjekter ikke blot er medlemsstaterne, men også disses statsborgere (dom af 5. 2. 1963, van Gend & Loos, sag 26/62, Sml. 1954-1964, s. 379)«. Den retsorden, der er skabt gennem de internationale aftaler, som Fællesskabet har indgået, kan under visse betingelser have en tilsvarende virkning.

3. De nævnte to betingelser er efter min opfattelse opfyldt i det foreliggende tilfælde.

Som det vil ses, er ordlyden af artikel 53, stk. 1, 1. afsnit, i aftalen med Grækenland praktisk talt den samme som ordlyden af traktatens artikel 95, stk. 1:

»Ingen af de kontraherende parter må direkte eller indirekte pålægge varer fra den anden kontraherende part interne afgifter af nogen art, som er højere end de afgifter, der direkte eller indirekte pålægges lignende indenlandske varer«.

Det følger heraf, at det grundlag, på hvilket Domstolen fastslog, at artikel 95, stk. 1, havde direkte virkning, også må gælde for den i Athen undertegnede aftale med Grækenland, med de ændringer, der følger af forholdets natur. Ligesom den tilsvarende bestemmelse i traktaten pålægger artikel 53, stk. 1, 1. afsnit, i Athen-aftalen adressaterne en klar og fuldstændig forpligtelse, der ikke er undergivet nogen betingelser, og som hverken i henseende til sin gennemførelse eller sine virkninger er gjort afhængig af udstedelsen af nogen retsakt. Forpligtelsen gjaldt »altså fuldt ud, [var] retligt fuldkommen og [var] som følge heraf egnet til at have umiddelbar virkning i de retlige relationer mellem« de kontraherende parter og »personer inden for deres jurisdiktion« (se den tidligere nævnte Lüttiche-dom, Sml. 1965-1968, s. 201).

4. Athen-aftalen opfylder efter sin ånd og sit bogstav også den anden betingelse.

For det første viser aftalens formål, således som disse fremgår af dens præambel, at aftalen er mere end en frihandelsaftale af den klassiske type, som er indgået med andre tredjelande. De kontraherende parter gav nemlig udtryk for at være besluttet på at »knytte stadig snævrere bånd mellem det græske folk og folkene inden for Det europæiske økonomiske Fællesskab« med henblik på Grækenlands senere tiltrædelse af Fællesskabet.

Formålene afspejler sig i aftalens opbygning og indhold, der er udformet med EØF-traktaten som forbillede. Associeringsaftalen med Grækenland fastsatte — foruden en toldunion, at Grækenland blev omfattet af den fælles toldtarif, samt ophævelse af de kvantitative restriktioner i samhandelen — harmonisering af Fællesskabets og Grækenlands landbrugspolitik, arbejdskraftens frie bevægelighed, lempelse af etableringsreglerne og reglerne om tjenesteydelser, bestemmelser om konkurrence, fiskale forhold og indbyrdes tilnærmelse af lovgivningerne og samordning af Grækenlands og Fællesskabets økonomiske politik.

På det institutionelle plan oprettedes der ved aftalen et associeringsråd, der havde beføjelse til at træffe bindende beslutninger med henblik på virkeliggørelsen af de i aftalen opstillede mål i de tilfælde, der var fastsat ved aftalen (artikel 65). Løsningen af tvister kunne ifølge aftalen ske ikke alene ved indbringelse for associeringsrådet, men også ad retslig vej, herunder eventuelt gennem sagsanlæg

ved EF-Domstolen (artikel 67). Aftalen indeholdt ikke bestemmelser om opsigelse.

Endelig fremgår det af de nævnte bestemmelser, at aftalens artikel 53, stk. 1, 1. afsnit, pålagde Fællesskabets medlemsstater, Fællesskabet samt Grækenland gensidige forpligtelser.

Det følger efter min opfattelse af disse betragtninger, at associeringen mellem Fællesskabet og Grækenland var tilstrækkelig tæt til, at denne retsorden kunne antages til at være af en sådan karakter, at den ikke alene gjaldt for de kontraherende parter, men også for disses borgere.

IV — Under hensyn til min besvarelse af det første spørgsmål, skal jeg kun subsidiært behandle spørgsmålet om, hvorvidt fællesskabsretten giver importøren krav på, at spiritus indført fra andre medlemsstater i medfør af lighedsgrundsætningen tillægges støtte efter samme regler som indenlandsk fremstillet eller forhandlet spiritus.

Dette spørgsmål kan efter min mening kun besvares benægtende.

Ifølge Domstolens dom af 22. marts 1977 i sagen Steinike & Weinlig mod Forbundsrepublikken Tyskland (sag 78/76, Sml. s. 595), har private kun mulighed for at »anfægte en støttes forenelighed med fællesskabsretten for de nationale retter eller nedlægge påstand om, at disse retter enten umiddelbart eller ved en mellemafgørelse skal fastslå en sådan uforenelighed« (præmis 10, 1. afsnit, Sml. s. 610), når »bestemmelserne i artikel 92 er blevet konkretiseret ved generelle retsakter, jf. artikel 94, eller ved sådanne beslutninger, som artikel 93, stk. 2,« hjemler i særlige tilfælde (præmis 10, 2. afsnit, Sml. s. 610).

Herudover følger det af den opgave, som ved artiklerne 93 og 94 er tillagt Kommissionen og Rådet i forbindelse med undersøgelsen af national støttes forenelighed med traktaten (Steinike & Weinlig-dommen, præmisserne 6-9, Sml. s. 608 ff.), at private ikke ved en national retsinstans kan få tilkendt støtte, som ydes deres konkurrenter.

Sammenfattende skal jeg foreslå Domstolen at besvare de af Finanzgericht stillede spørgsmål således:

1. EØF-traktatens artikel 95, stk. 1, og artikel 53, stk. 1, 1. afsnit, i den i Athen den 9. juli 1961 undertegnede aftale om en associering mellem EØF og Grækenland skal fortolkes således, at der skal ske en bedømmelse på grundlag af disse bestemmelser af en national foranstaltning, hvorved det bestemmes, at der ved afgiftspåligningen skal ske en afgiftslempelse i forbindelse med en forhøjelse af spiritusafgifterne og ydelse af støtte til bestemte indenlandske spiritusproducenter for den spiritus, som på tidspunktet for den nævnte foranstaltnings ikrafttræden var produceret, men endnu ikke beskattet.

2. De nævnte bestemmelser skal fortolkes således, at de tillægger en importør krav på, at spiritus indført fra andre medlemsstater fritages for forbrugerafgifter på samme måde som indenlandsk spiritus efter generelle retningslinjer.

3. Bestemmelserne i EØF-traktatens artikel 92 tillægger ikke en importør nogen ret til at stille krav om, at varer indført fra andre medlemsstater opnår støtte, som svarer til den, der ydes nærmere bestemte konkurrerende indenlandske produkter.